

BIBLIOTECA
Traduceri | 4
PAISIANĂ

Sfântul Ioan Gură de Aur

**TÂLCUIRE LA EPISTOLELE
CĂTRE FILIPENI ȘI
CĂTRE COLOSENI**

**Traducere din limba greacă veche
de Mitropolitul Veniamin Costachi**

Ediție îngrijită de Ștefan Voronca și Andreea Stănciulescu

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA

Iași, 2019

Cuprins

Cuvânt înainte (*Ștefan Voronca*) 7

TÂLCUIREA CELUI ÎNTRU SFINȚI
PĂRINTELUI NOSTRU IOAN GURĂ DE AUR,
ARHIEPISCOPUL CONSTANTINOPOLULUI,
LA EPISTOLA CĂTRE FILIPENI

Omilia 1	13
Omilia 2	20
Omilia 3	32
Omilia 4	45
Omilia 5	57
Omilia 6	70
Omilia 7	79
Omilia 8	95
Omilia 9	112
Omilia 10	124
Omilia 11	141
Omilia 12	154
Omilia 13	165
Omilia 14	175
Omilia 15	185
Omilia 16	194

TÂLCUIREA CELUI ÎNTRU SFINȚI
PĂRINTELUI NOSTRU IOAN GURĂ DE AUR,
ARHIEPISCOPUL CONSTANTINOPOLULUI,
LA EPISTOLA CĂTRE COLOSENI

Omilia 1	213
Omilia 2	229
Omilia 3	245
Omilia 4	257
Omilia 5	269
Omilia 6	281
Omilia 7	291
Omilia 8	305
Omilia 9	321
Omilia 10	331
Omilia 11	346
Omilia 12	359

**TÂLCUIREA CELUI ÎNTRE SFINȚI
PĂRINTELUI NOSTRU IOAN GURĂ DE
AUR, ARHIEPISCOPIUL CONSTANTINOPO-
LULUI, LA EPISTOLA CĂTRE FILIPENI**

Omilia 1

Pricina epistolei

1. Filipenii sunt din cetatea Macedoniei, a Filipilor, așa numindu-se ea de la ziditorul cetății Coloniei, precum zice Luca. Aici s-a întors [la credință] acea vânzătoare de porfiră, o femeie evlavioasă foarte și luătoare-aminte. Aici mai marele sinagogii a crezut. Aici Pavel și Sila au fost bătuți. Aici mai marii oștii i-au rugat pe ei să iasă temându-se de dânșii, iar propovăduirea strălucit început a avut. Mărturisește încă pentru dânșii și el multe și mari, cunună a sa numindu-i și că multe au pățimit ei, zicând: „Că vouă s-a dăruit, zice, de la Dumnezeu nu numai a crede întru Dânsul, ci și a pătimi pentru Dânsul” (1, 29). Iar când scria către dânșii, s-a întâmplat ca el să fie legat. Pentru aceasta zice: „Ca legăturile mele arătate să se facă întru Hristos, în tot pretoriul” (1, 13), *pretoriu*, curțile împărătești ale lui Nero numindu-le. Dar el s-a legat și a fost lăsat [apoi liber]. Iar aceasta către Timotei o a arătat, zicând: „La dezvinovățirea mea cea dintâi nimeni a fost împreună cu mine, ci toți m-au părăsit! Să nu li se socotească lor! Dar Domnul a stătut lângă mine și m-a întărit” (*II Timotei 4, 16-17*). Deci legăturile întru care era le arată că au fost mai înainte de dezvinovățire. Iar cum că Timotei atunci nu era de față, e arătat de aici: „Că întru cea dintâi a mea dezvinovățire, zice, nimeni a fost împreună cu mine”. Și aceasta o arăta, așa scriind; că de o ar fi știut aceasta, nu i-ar fi scris. Iar când scria epistola aceasta, Timotei era cu dânsul. Și arată din cele ce

zice: „Dar nădăjduiesc întru Domnul Iisus pe Timotei degrabă să-l trimit la voi” (2, 19), și iarăși: „Pe acesta cu adevărat nădăjduiesc îndată să-l trimit la voi, după ce voi vedea îndată cele pentru mine” (2, 23). Că s-a slobozit din legături și iarăși s-a legat, după ce venise către dânsii. Iar ceea ce zice: „Că de mă jertfesc pentru jertfa și slujba credinței voastre” (2, 17), nu ca și cum în prezent se făcea aceasta, ci de se va întâmpla: „Mă bucur, zice, și vă fericesc pe voi toți” (2, 17), deșteptându-i din întristarea cea pentru legături. Căci cum că nu era atunci să moară, arătat e din cele ce zice: „Că nădăjduiesc întru Domnul, că și însumi în grabă voi veni la voi” (2, 24), și iarăși, „și aceasta cu încredințare o știu, că rămân și împreună voi petrece cu voi toți” (1, 25).

Apoi, filipenii au trimis către el pe Epafrodit, ca să-i ducă bani și ca să afle cele pentru dânsul, că foarte îl iubeau pe el filipenii. Iar cum că i-a trimis, auzi-l pe el zicând: „Primesc toate și îmi prisosește, m-am îndestulat după ce am luat de la Epafrodit cele de la voi” (4, 18). Că îndată l-au trimis și ca să-l mângâie el, și ca să știe [cele despre el]. Iar că l-au trimis și ca să știe cele pentru el, arată imediat la începutul epistolei, cele despre sine scriind și zicând: „Și voiesc a ști voi că cele pentru mine, mai vârtos spre a Evangheliei sporire au venit” (1, 12), și iarăși: „Și nădăjduiesc întru Domnul Iisus, că pe Timotei fără de zăbavă îl voi trimite la voi, ca și eu să-mi fac inima bună, înțelegând cele pentru voi” (2, 19). Acest „ca și eu” vădește aceasta: „precum voi, pentru multa încredințare, ați trimis ca să știți cele pentru mine, tot așa și eu, ca să fac inimă bună, odată ce voi cunoaște cele pentru voi”. Trecuse de atunci multă vreme de când n-au mai trimis pe nimeni la el, căci aceasta însemnează, când zice: „Iată, oarecând ați înflorit a purta de grijă pentru mine” (4, 10), și atunci au auzit ei că el este în legături (cf. 2, 26). Că dacă au auzit ei pentru Epafrodit că a fost bolnav, nefiind el unul foarte însemnat, precum Pavel, cu mult mai vârtos pentru Pavel urmau a se tulbura ei. Pentru aceasta, la începuturile epistolei, multă mângâiere le aducea

pentru legăturile sale, arătând nu numai că nu trebuie să se tulbure, ci să se și bucure. Apoi și pentru unirea într-un cuget și pentru smerita-cugetare îi sfătuiește, învățându-i că aceasta este lor mare întărire și că așa vor putea cu lesnire a birui pe vrăjmași. Că învățătorilor voștri nu le este lucru mândnicios a fi ei legați, ci a nu le fi ucenicii uniți. Că aceasta [unirea], cu adevărat, și sporire dă Evangheliei, iar aceea [mândnirea] o rupe.

2. Deci, după ce i-a sfătuit pe ei a fi uniți și după ce le-a arătat că din smerita-cugetare se face unirea și după ce s-a întins asupra iudeilor celor de pretutindeni, care cu chipul Creștinismului vătămau dogma, „câini” pe ei numindu-i și „rău-lucrători” (3, 2), și după ce i-a sfătuit a se depărta de dâșșii și i-a învățat de care lucruri trebuie a lua aminte, și după ce le-a vorbit multe pentru cele nărăvești [morale], și după ce i-a pus la rânduială, și după ce de iznoavă i-a câștigat, prin cele ce a zis: „Domnul este aproape” (4, 5), pomenește, cu obișnuita-i pricepere, și de cele trimise, și așa multă mângâiere le aduce” (*Filipeni* 4, 5). Dar se vede că lor mai vârtos le scrie cu multă cinste și nimic muștrător nicăieri nu le pune înainte, care lucru era dovadă a faptei lor celei bune, care nu a dat învățătorului lor nicio pricină [de mândnire], nici vreun chip vrednic de muștrare, ci în rânduială de sfătuire toate le-a trimis către dâșșii. Iar ceea ce am zis și din început, aceasta zic și acum, că, în credință, cetatea aceasta multă îndemânare [potriveală] a arătat, precum păzitorul temniței (că știți, cum că locul acesta este plin de toată răutatea), îndată, de la o minune, a și alergat și cu toată casa sa s-a botezat (*cf. Faptele Apostolilor* 16, 27). Iar minunea ce s-a făcut, singur el o a văzut; iar de câștig nu singur s-a folosit, ci cu femeia și cu toată casa. Dar și înșși povățuitorii de oști [comandanții], care l-au bătut pe Pavel, se pare că mai mult din răpire [grabă], și nu din răutate o au făcut aceasta, și pentru că îndată au trimis și l-au slobozit pe el, și pentru că la urmă s-au temut. Iar el mărturisește pentru dâșșii nu numai întru credință, sau întru primejdii, ci și întru facerea de bine, pentru care zice: „Că și la începutul Evan-

gheliei și o dată și a doua oară la trebuința mea mi-ați trimis” (4, 15), nimeni altul făcând aceasta (4, 15 și 16), „că nici o biserică, zice, n-a făcut împărțășire cu mine în cuvânt de dare și de luare” (4, 15). Iar lipsa [de care suferea] arată că este mai mult din vremi neîndestulătoare, și nu din voința lor, zicând: „Iată oarecând ați înflorit a purta grijă de mine; precum și purtați, dar n-ați avut vreme cu prilej”. Iar aceasta dovedește că are multă iubire către dânșii. Iar cum că foarte îi iubea pe ei, este arătat: „Că pe nimeni am, zice, deopotrivă la suflet, care cu tot dinadinsul să poarte grijă de cele pentru voi” (2, 20), și iarăși, „pentru că vă am pe voi în inimă și întru legăturile mele” (1, 7).

Partea morală

3. Acestea, dar, și noi știindu-le, și atâtea închipuiri ale dragostei având, pe sine-ne să ne facem vrednici de acest fel de pilde, spre a pătimi pentru Hristos gata făcându-ne. Acum nu mai este prigoana. Drept aceea, chiar și nimic altceva de ar fi, să urmăim facerea de bine a lor cea cu toată puterea, nici, dacă o dată sau de două ori am făcut bine, să nu socotim că am plinit totul. Căci întru toată viața trebuie să facem aceasta. Că nu o dată se cade a bine-plăcea, ci neîncetat. Că și cel ce aleargă, de ar alerga zece stadii, iar pe cea de pe urmă o ar lăsa, totul a pierdut. Și noi, dacă începând lucrurile cele bune, la urmă ne vom slăbănogi, totul am pierdut, totul am stricat. Ascultă folositoarea sfătuire care zice: „Milosteniile, zice, și credința să nu te părăsească pe tine” (*Pildele* 3, 3). Nu a zis o dată fă, nici de-a doua, nici de-a treia, nici de-a zecea, nici de-a suta oară, ci de-a pururea, „să nu te părăsească pe tine”, zice. Și n-a zis „tu să nu le părăsești”, ci „ele pe tine să nu te părăsească”, arătând că noi avem trebuință de ele, nu ele de noi, și învățând că suntem datori toate a le face, ca să le ținem pe ele lângă sine-ne. „Și agață-le pe ele, zice, de grumazul tău”

(*Pildele* 3, 3). Că precum copiii bogaților au podoabă de aur la grumaz, și niciodinioară o leapădă pe ea de le sineși, ca una ce poartă dovada originii celei nobile, tot așa și pe milostenie pururea se cade să o punem împrejurul nostru, arătând noi că suntem copii ai Celui îndurător, ai Celui ce „răsare soarele peste răi și peste buni” (*Matei* 5, 45). Dar necredincioșii, zici, nu cred. Dar prin acestea vor crede, dacă noi le vom lucra pe ele. Că de ne vor vedea că pe toți miluim, și pe Acela ni-L atribuim ca Învățător, vor ști că Lui urmând facem aceasta. Și aceasta nu oricum se cade a o face, ci cu luare-aminte și cu siguranță. „Că milostenia, zice, și credința fie ție adevărate”. Bine a zis, „adevărate”. Că nu din răpire⁵ o voiește, nici din furțișag. Că aceasta nu este credință, nu este adevărată milostenie. Că cel ce a furat nevoie are și a minți și a jura strâmb. „Iar tu nu așa, ci cu milostenia să ai credință”, zice.

Să punem împrejurul nostru podoaba aceasta. Lanț de aur să facem sufletului, pe milostenie, zic, până ce vom fi aici. Căci dacă va trece vârsta aceasta, nu o vom mai întrebuița. Cum? Acolo nu sunt săraci, nu sunt acolo bani, nu este acolo sărăcie. Până suntem copii, să nu ne lipsim pe noi de podoaba aceasta. Că precum la copii, de se vor face bărbați, se iau dimprejurul lor acestea, și spre altă podoabă se aduc, tot așa și la noi. Nu va mai fi acolo milostenia cea prin bani, ci alta oarecare, mult mai mare.

De aceasta pe sine-ne să nu ne lipsim, să facem pe suflet ca să se arate bun. Mare bine și cinstit este milostenia, mare dar este, iar mai vârtos mare bunătate. De ne vom învăța a defăima banii, și altele ne vom învăța. Că vezi de aici câte bunătăți se nasc: cel ce dă milostenie, precum trebuie a o da, se învață banii a-i defăima; cel ce s-a învățat banii a-i defăima, rădăcina răutăților o a tăiat. Astfel că nu face mai mult bine decât i se face bine, nu numai pentru că în milostenie stă îndatorirea și răsplătirea, ci și pentru că sufletul se face filosof,

⁵ Pripire, grabă.

și înalt, și bogat. Cel ce dă milostenie se pedepsește [educă pe sine] a nu socoti minunate averile, nici aurul. Iar după ce a însușit aceasta cu mintea, a luat început spre a se uita la cer și a tăiat miile de prilejuri de gâlceavă și de sfadă, de pizmă și de întristare.

Că știți, știți și voi că toate răutățile pentru bani sunt și miile de războaie tot pentru bani. Iar cel ce s-a învățat pe aceștia a-i defăima, în alinare s-a pus pe sine, nu se mai teme de pagubă; căci aceasta l-a învățat milostenia. Nu mai pofteste cele ale aproapelui. Cum ar putea să facă asta, cel ce pe ale sale le câștigă, și apoi le dă? Nu mai zavistuieste celui bogat. Căci cum ar putea face asta, cel ce voiește a se face sărac? Își curățește ochiul sufletului său. Și acestea adică aicea; iar cele de acolo, nici se pot spune, câte bunătăți va dobândi! Nu va rămâne afară cu fecioarele cele nebune, ci cu cele înțelepte va intra împreună cu mirele, avându-și făcliile aprinse. Va fi mai fericit și decât cele ce întru feciorie s-au ostenit, cel ce din ostenele acestea nici măcar n-a gustat. Atâta este tăria milosteniei! Cu îndrăznire multă bagă înăuntru pe hrănitorii ei. Căci este cunoscută portarilor celor ce-s în cer, celor ce țin strânse ușile cămării celei de mire; și nu numai cunoscută, ci și cinstită și ori pe care i-ar cunoaște că o au cinstit pe ea, cu îndrăznire multă îi va băga și nimeni împotriva nu va grăi, ci toți îi dau locul. Căci dacă pe Dumnezeu L-a pogorât pe pământ, și om a se face L-a plecat, cu mult mai vârtos pe om poate a-l sui la cer; că mare este puterea ei. Deci, dacă din milă și din iubirea de oameni Dumnezeu om S-a făcut și L-a plecat pe El rob a se face, cu mult mai vârtos pe robi îi va băga în casa Lui. Pe aceasta să o iubim, pe aceasta să o primim, nu o zi, nici a doua, ci în toată vremea. Ca să ne cunoască pe noi; dacă ea ne va cunoaște, și Domnul ne va cunoaște; dacă ea nu ne va cunoaște, nici Domnul nu ne va cunoaște și va zice „nu vă știu pe voi”. Ci să nu fie a auzi noi glasul acesta, ci acel fericit: „Veniți, blagosloviții Părintelui Meu, moșteniți Împărăția

cea gătită vouă de la întemeierea lumii” (Matei 25, 34), care facă-se toți noi a o dobândi, cu darul și cu iubirea de oameni în Hristos Iisus, Domnul nostru, cu Care Tatălui împreună și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia 2

Pavel și Timotei, robii lui Iisus Hristos, tuturor sfinților în Hristos Iisus, celor ce sunt în Filipi, împreună cu episcopii și cu diaconii, har fie vouă și pace de la Dumnezeu Tatăl nostru, și de la Domnul Iisus Hristos. (Filipeni 1, 1-2)

1. Aici, fiindcă trimiterea către cei de-o cinste cu el, nu pune înainte dregătoria dascăliei sale, ci alta, și aceasta mare. Dar care-i aceasta? „Rob” se zice pe sine, și nu apostol; căci, cu adevărat, mare e și dregătoria aceasta, și cap al bunătăților, a fi rob al lui Hristos, și nu a fi numit așa, simplu. Robul lui Hristos, acesta cu adevărat este cel slobod de păcat, și fiind rob adevărat, al nimănui nu va primi a se face rob, fiindcă astfel n-ar mai fi [cu totul] rob al lui Hristos, ci pe jumătate. Și romanilor încă iarăși scriindu-le, zice: „Pavel, robul lui Iisus Hristos” (*Romani* 1, 1). Iar corintenilor și lui Timotei scriindu-le, „apostol” se numește pe sine. Oare pentru ce face aceasta? Nu pentru că erau mai buni decât Timotei. Să nu fie! Ci pentru că, prin cele ce le scria, pe ei îi cinstește mai mult, și îi odihnește mai vârtos decât pe toți ceilalți; ca unul care mărturisește și de multa lor faptă bună, și mai ales că acolo, cu adevărat, voia multe să poruncească, și pentru aceasta și-a pus înainte treapta apostolului; aici însă, nimic nu le poruncește, afară de câte și ei [deja] înțeleseseră.

„Sfinților în Hristos Iisus, celor ce sunt în Filipi”. De vreme ce putea urma ca și iudeii să se numească pe sine „sfinți”, de la ungerea cea dintâi, când se numeau ei „norod sfânt, ales”

(cf. *Ieșirea* 19, 6; *Deuteronomul* 7, 6), pentru aceasta a adăugat „Sfinților în Hristos Iisus”. Că singuri aceștia sunt sfinți, iar aceia mai apoi au ajuns spurcați. „Împreună cu episcopii și cu diaconii”. Ce-i aceasta? Erau mai mulți episcopi la o cetate? Nicidecum! Ci pe prezbiteri i-a chemat așa. Căci atunci, în vremurile acelea, se împărtășeau [reciproc] întru numiri, diacon numindu-se [chiar] episcopul (numirea de episcop obștesc era la început folosită și la prezbiter, și la diacon)⁶. Pentru aceasta scriind, și lui Timotei îi zicea: „Slujba [*lit.* diaconia] ta fă-o deplin” (*II Timotei* 4, 5), fiind el episcop. Căci cum că era episcop, zice către dânsul: „Mâinile pe nimeni în grabă nu le pune” (*I Timotei* 5, 22), și iarăși, „care s-a dat ție cu punerea asupra ta a mâinilor prezbiterimii” (*I Timotei* 4, 14), iar prezbiterii nu l-ar fi putut hirotonisi, și iarăși, către Tit scriind, zice: „Pentru aceasta te-am lăsat în Creta, ca să așezi prin cetăți prezbiteri, precum eu am rânduit ție. De este cineva fără prihană, bărbat al unei femei...” (*Tit* 1, 5-6), cele ce pentru episcop le zice. Și zicându-le acestea, îndată a adăugat: „Că se cade episcopul fără prihană a fi, ca iconom al lui Dumnezeu, neîngâmfat” (*Tit* 1, 7). Deci, ceea ce am zis, e aceea că, din vechime, și prezbiterii se numeau episcopi și diaconi (slujitori) ai lui Hristos, iar episcopii-prezbiteri. Drept aceea, și acum mulți episcopi scriu (poate către alți episcopi): „celui împreună-prezbiter”, și „împreună-diacon”. Iar altminteri, cu trecerea vremii, numele cel însușit [la punerea mâinilor] se împarte fiecăruia: episcopul și prezbiterul⁷.

„Împreună cu episcopii și cu diaconii, har fie vouă și pace de la Dumnezeu Tatăl nostru, și de la Domnul Iisus Hristos”. Aici ar putea întreba cineva: „Oare pentru ce nicăieri altundeva

⁶ Nota traducătorului, Mitropolitul Veniamin Costache. De altfel, parantezele rotunde din text, cu excepția referințelor biblice, îi aparțin. În originalul grecesc există foarte puține paranteze rotunde, ale căror text se poate lesne identifica ca fiind al Sfântului Ioan.

⁷ Rămânând ca atare, neschimbat.

nu scrie clerului, nici în Roma, nici în Corint, nici în Efes – ci, de obște, tuturor sfinților, ori credincioșilor, ori celor iubiți – ci doar aici? Deoarece ei [clericii] au fost cei care l-au trimis pe Epafrodit, și s-au și folosit de el.

„Mulțumesc Dumnezeului meu, zice, pentru toată pomenirea de voi totdeauna” (v. 3). A zis aiurea scriind: „Plecați-vă povățuitorilor voștri și vă supuneți lor, că ei priveghează pentru sufletele voastre, ca cei ce vor să dea seamă, ca cu bucurie aceasta să o facă, și nu suspinând” (*Evrei 13, 17*). Deci, dacă a suspina, se datorează răutății ucenicilor, apoi, „cu bucurie” a o face aceasta, se datorează sporirii lor. Aceasta, dar, este ceea ce zice: „De câte ori îmi aduc aminte de voi, slăvesc pe Dumnezeu”. Iar aceasta o face din aceea că-i cunoștea ca având multe bunătăți. „Și îl slăvesc, zice, și mă rog”. „Însă fiindcă ați sporit întru fapta bună, nu voi înceta a stărui rugându-mă pentru voi”. „Mulțumesc, zice, lui Dumnezeu pentru toată pomenirea de voi”. „Totdeauna, întru toată rugăciunea mea pentru toți voi, cu bucurie rugăciune făcând” (v. 4). „Totdeauna, nu când mă rog numai”. Și bine a adăugat aceasta, „cu bucurie”. Că se poate a o face aceasta și cu mahniciune, precum atunci când zice: „Că din multul necaz al inimii și strâmtorare am scris vouă prin multe lacrimi” (*II Corinteni 2, 4*).

„Pentru împărtășirea voastră, zice, întru Evanghelie din ziua cea dintâi până acum” (v. 5).

2. Mare lucru mărturisește aici pentru dânșii, nu oricum, ci foarte mare; ceea ce cineva ar fi mărturisit [doar] pentru apostoli și evangheliști. „Că nu fiindcă o cetate vi s-a încredințat, zice, de aceea purtați grijă singură, ci toate le faceți, ca părtași să vă faceți ai ostnelilor mele, pretutindeni de față fiind, și împreună lucrând, și împreună împărtășindu-vă cu mine întru propovăduire. Nu o vreme, nici două, nici trei, ci totdeauna, din vremea ce ați crezut până acum, ați luat asupra-vă osârdie de apostoli”. Vezi și cum cei ce erau în Roma se întorceau dinspre dânsul. Că auzi-l pe el zicând: „Tu știi aceasta, că s-au întors de către mine toți cei ce sunt în Asia” (*II Timotei 1, 15*),